УДК 656.073

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПРОЦЕСУ ДОСТАВКИ ШВИДКОПСУВНИХ ВАНТАЖІВ У МІЖНАРОДНОМУ СПОЛУЧЕННІ РУХОМИМ СКЛАДОМ ТОВ «АНТ-75»

Здоб. Смірнова А.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
t6t23sar@stud.khadi.kharkov.ua

Війна в Україні спричинила значні втрати для аграрного сектору країни, зокрема руйнування інфраструктури, скорочення виробничого потенціалу та окупацію частини сільськогосподарських земель. За оцінками Міністерства аграрної політики та продовольства, унаслідок війни було знищено близько 30 % потенціалу аграрного сектору України, що значно вплинуло на виробництво та постачання продовольчої продукції [1]. У 2025 році імпорт продовольчих товарів в Україну досяг рекордного рівня за весь час незалежності у грошовому виразі. Імпорт цитрусових в Україну у 2025 році залишався однією з ключових статей аграрного імпорту, що складає близько 10% у загальній структурі ввезення плодів та горіхів. Загалом на імпорт свіжих фруктів та ягід Україна витратила 922,6 млн доларів США, що на 14,8% більше, ніж у 2024 році. Згідно даних Державної митної служби України, у 2025 році фізичні обсяги імпорту зросли, проте вони все ще не досягли пікових показників 2021 року. Це пояснюється тим, що вартість імпорту (у доларах США) росла швидше, ніж обсяги, через світову інфляцію та збільшення витрат на логістику [2]. Динаміка обсягу імпорту плодово-ягідної продукції в Україну за 2021-2025 роки наведено на рисунку 1.

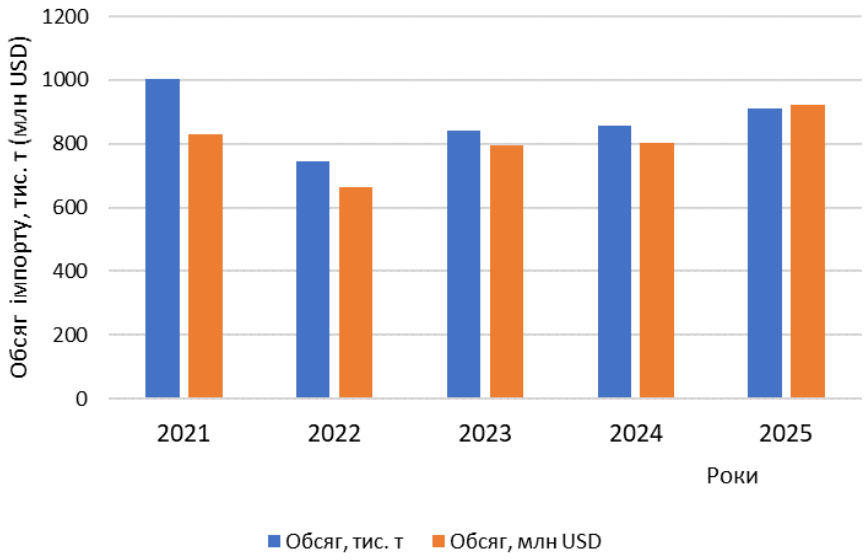

Рисунок 1 – Динаміка обсягу імпорту плодово-ягідної продукції в Україну за 2021-2025 роки

Основні категорії імпорту продукції у 2025 році складають: банани (223,8 тис. т), цитрусові (286,9 тис. т), фініки, інжир, ананаси, авокадо, гуави, манго, яблука (31,5 тис. т), ягоди та тропічні свіжі фрукти (60,7 тис т). Цитрусові традиційно становлять левову частку цього обсягу у вартісному вимірі (45,2 %) [3]. Розподіл основних країн-імпортерів плодово-ягідної продукції в Україну у 2025 році наведено на рисунку 2.

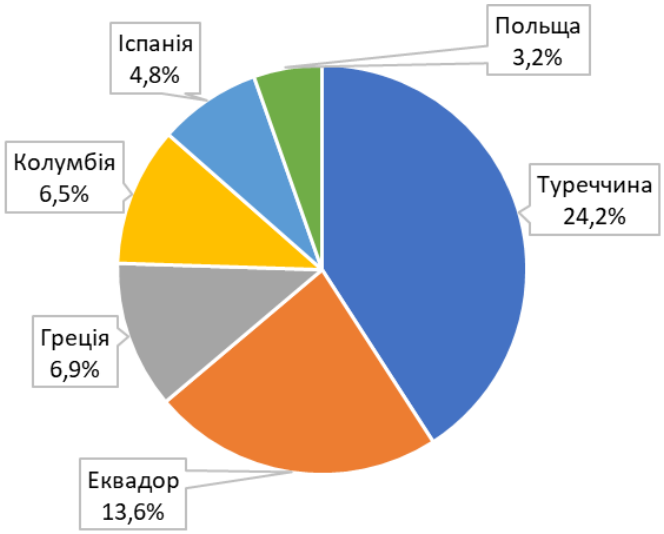

Рисунок 2 - Розподіл основних країн-імпортерів плодово-ягідної продукції в Україну у 2025 році

Одними з основних постачальників цитрусових до України є Туреччина, яка має розвинений аграрний сектор і значні обсяги виробництва плодоовочевої продукції. Туреччина входить до числа найбільших світових виробників сільськогосподарської продукції та є одним із ключових постачальників фруктів на міжнародні ринки [2].

Цитрусові відносяться до категорії швидкопсувних вантажів, що мають обмежений термін зберігання та можуть втрачати свої властивості під впливом температурних коливань [4]. З огляду на зростання потреби у стабільних поставках продовольчих товарів, особливого значення набуває організація ефективних міжнародних перевезень швидкопсувних вантажів, зокрема цитрусових із Туреччини до України. Такі перевезення потребують використання спеціалізованого рухомого складу, дотримання температурного режиму та забезпечення безперервності холодового ланцюга.

Основною вимогою до перевезення швидкопсувних вантажів є забезпечення безперервного холодового ланцюга, який передбачає підтримання необхідної температури на всіх етапах логістичного процесу – від виробництва до доставки кінцевому споживачеві [5]. Для транспортування таких вантажів використовуються спеціалізовані транспортні засоби (рефрижератори та ізотермічні автомобілі), обладнані холодильними установками, які дозволяють підтримувати заданий температурний режим протягом усього маршруту перевезення [6].

ТОВ «АНТ-75», автотранспортне підприємство, яке здійснює міжнародні автомобільні перевезення вантажів, зокрема швидкопсувної продукції. Для транспортування швидкопсувних вантажів підприємство використовує власний рухомий склад – рефрижераторні напівпричепи, оснащені холодильними установками, що забезпечують підтримання необхідного температурного режиму під час перевезення.

Процес доставки швидкопсувних вантажів включає кілька основних етапів:

– підготовка вантажу до транспортування;
– завантаження продукції у холодильних терміналах;
– міжнародне транспортування рефрижераторними транспортними засобами;
– контроль температурного режиму під час перевезення;
– розвантаження та передача вантажу отримувачу.

Ефективність доставки швидкопсувних вантажів значною мірою залежить від технічного стану транспортних засобів, організації логістичних процесів та рівня використання сучасних інформаційних систем управління перевезеннями [7].

Проведений аналіз дозволив визначити основні проблеми, які впливають на ефективність міжнародних перевезень швидкопсувних вантажів:

– затримки під час проходження митних процедур;

– зростання витрат на паливно-мастильні матеріали та обслуговування транспортних засобів;

– ризик порушення температурного режиму під час перевезення;

– недостатній рівень цифровізації логістичних процесів.

Зазначені проблеми можуть призводити до збільшення часу доставки продукції, підвищення ризику її псування та збитковості процесу доставки [8].

Проблеми транспортування швидкопсувних вантажів та організації холодового ланцюга досліджувалися багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями [4-8]. Ефективність холодового ланцюга залежить від: узгодженої роботи транспортних засобів, складів, систем контролю температури та інтеграції інформаційних технологій [4-5], оптимізації транспортних маршрутів [4, 7], використання спеціалізованого рухомого складу та підвищення рівня інформаційного забезпечення логістичних процесів [6-7], затримок на митних пунктах, рівня транспортних витрат [4, 6, 8], ступеню забезпечення безперервності холодового ланцюга [8] та рівня координації між учасниками ланцюга постачання [4]. Водночас питання удосконалення технологічного процесу доставки на рівні окремих транспортних підприємств потребують подальшого дослідження.

З метою удосконалення процесу доставки швидкопсувних вантажів рухомим складом ТОВ «АНТ-75» доцільно розробити та впровадити наступні заходи, :

– впровадження сучасних систем GPS-моніторингу та контролю температури;

– розробка раціональних маршрутів;

– вибір раціонального рухомого складу;

– використання сучасних логістичних інформаційних систем;

– підвищення рівня координації між учасниками логістичного ланцюга.

Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективності міжнародних перевезень швидкопсувних вантажів та зниженню ризику втрат продукції.

Література

1. Kryvenko, N., Radziyevska, S., & Us, I. (2023). Ukraine in the Global Trade of Agricultural Products. Baltic *Journal of Economic Studies*, 9(4), 148-160. https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-4-148-160.

2. Українська Аграрна Конфедерація. Веб-сайт. URL: https://agroconf.org/content/ukrayina-vitratila-na-import-svizhih-fruktiv-ta-yagid-9226-mln-usd-v-2025 (дата звернення 10.03.2026).

3. Державна Митна Служба України. Веб-сайт. URL: https://customs.gov.ua/ (дата звернення 12.03.2026).

4. Потаман Н.В., Шуліка О.О., Орда О.О. Моделювання маршрутної мережі доставки швидкопсувних вантажів у регіональному сполученні за допомогою мереж Петрі. *Комунальне господарство міст*. 2021. 4(164). С. 240–245. DOI: 10.33042/2522-1809-2021-4-164-240-245.

5. Rodrigue J.-P., Notteboom T. The Geography of Transport Systems. New York, 2006. https://doi.org/10.4324/9781315618159

6. Крикавський Є.В. Логістика: підручник. Львів, 2018. 640 с.

7. Сопоцько О.Ю. Управління підприємствами автомобільного транспорту в умовах логістичного обслуговування ланцюгів постачань швидкопсувних продуктів харчування: автореф. дис. … канд. екон. наук. Київ, 2020, 23 с.

8. Дмитрів Д., Дмитрів О., Репак О., Михайлишин Б. Оцінювання збитковості автомобільних перевезень швидкопсувних вантажів у міжнародному сполученні за умов блокади кордонів. Галицький економічний вісник. 2024. Том 87. № 2. С. 84-92. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02.084.